

Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi - Journal of Social Sciences
Cilt/Volume: 2007-1 Sayı/Issue: 14

ATATÜRK'ÜN BAĞIMSIZLIK ANLAYIŞI

Nuray ÖZDEMİR*

ÖZET

Modern Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, hem Türkiye'de hem de Dünyada fikir ve düşünceleriyle etkili olmuş büyük bir devlet adamıdır. Bu fikir ve düşüncelerinin başında uğruna büyük mücadele verdiği bağımsızlık anlayışı büyük dikkat çekmiştir. Atatürk'e göre bağımsızlık; askeri, siyasi, iktisadi, hukuki ve tüm alanları kapsayan geniş bir kavramdır. O'nun bağımsızlık anlayışı tam bağımsız olmayı öngörmektedir. Kurtuluş Savaşı yıllarında ve sonrasında en büyük amacı tam bağımsızlık ve ulusal egemenliği gerçekleştirmek olmuştur. Kurtuluş Savaşı ile işgalci güçlere karşı önce siyasi ve askeri bağımsızlık kazanma mücadelesi vermiş, sonrasında da tam bağımsız yeni bir Türk Devleti kurmak için çalışmıştır. O'nun bağımsızlık için verdiği mücadele ve buna verdiği önem sadece Türkiye sınırları içinde kalmamış, bütün dünyada büyük ilgiyle izlemiştir. Kuzey Afrika ve Güney Asya'nın sömürge toplumlari tarafından örnek alınmış, Atatürk'ün ifadesiyle "mazlum milletlerin" bağımsızlık mücadelelerinin hız kazanmasında itici güç olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Atatürk, Tam Bağımsızlık, Kurtuluş Savaşı, Mazlum Milletler

ATATÜRK'S VIEW OF INDEPENDENCE

ABSTRACT

The founder of the Modern Turkey Republic, Mustafa Kemal Atatürk, has been a great statesman who has been influential with his views both in Turkey and abroad. On top of all his views, the view drawing the most attention is his perspective of "independence" for which he fought for a long time. According to Atatürk, "independence" is an umbrella term covering military, political, financial, and law-related fields. His understanding of "independence" is

* Dr. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Bölümü

to be able to learn how to be fully independent. His greatest goal during and after the Turkish War of Independence was to realize full independence and national sovereignty. First, he fought against the occupying forces to gain political and military independence and then, he endeavored to establish a fully independent Turkish State. The importance he gave to the concept of "independence" is not only limited to Turkish borders. This was also closely followed by the entire world. For instance, his view of "independence" was taken as an example by the colonial South and North Asians. His perspective of independence has triggered "oppressed nations" (as Atatürk points out) to act for independence.

Key Words: Atatürk, Full Independence, Turkish War of Independence, Oppressed Nations

A. GİRİŞ

XX. yüzyıla damgasını vuran en önemli olgu "bağımsızlık" olmuştur. Türk Kurtuluş Savaşı da 30 Ekim 1918 tarihli Mondros Ateşkes Antlaşması sonrasında yaşanan işgaller karşısında bağımsızlığın yeniden kazanılması için yapılmış ve Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğinde büyük bir başarıyla sonuçlanmıştır. Kazanılan zafer emperyalizme başkaldırmanın mümkün olduğunu ortaya koymuş, bu yönü ile Türk Kurtuluş Savaşı dünyada bağımsızlık savaşları dönemini başlatmış, sömürge toplumlarına örnek oluşturmuştur.

Bağımsız olma, sömürge toplumlarının büyük tutkusu olarak gelişmiş, XX. yüzyılın belirgin özelliği, tanımlayıcı niteliği halinde sınırları belli, bayrakları olan devletler yaratmıştır. Ancak bir devletin sınırının çizilmiş olmasının, bu sınırlar içinde bir bayrağın dalgalanmasının "bağımsızlık" için yeterli olmadığı çok kısa sürede görülmüştür. Güçlü devletler yeni sömürgecilik düzenlemeleriyle güçsüzleri sömürmeye devam etmişlerdir. Bu durum bağımsızlığın tanımını; iktisadi, hukuki ve tüm alanları kapsayan "tam bağımsızlık" olarak genişletmiştir.¹ Tam bağımsızlığın önemini gören Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, Türk Kurtuluş Savaşı sırasında ve sonrasında "tam bağımsızlığı" temel ilke olarak benimsemiştir. Türk Kurtuluş Savaşı ile işgalci güçlere karşı önce siyasi ve askeri bağımsızlık kazanma mücadelesi vermiş, sonra da "tam bağımsız" yeni bir Türk Devleti kurmuştur.

¹ Suna Kili, *Atatürk Devrimi Bir Çağdaşlaşma Modeli*, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ankara 1998, s. 4.

B. ATATÜRK VE BAĞIMSIZLIK ANLAYIŞI

Modern Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk, Kurtuluş Savaşı yıllarında ve sonrasında “tam bağımsızlık” anlayışını temel ilke olarak benimsemiş, bunu gerçekleştirmenin mücadelesini vermiştir. Kurtuluş Savaşı'nın çok öncelerinden itibaren yeri geldikçe bağımsızlık ilkesi üzerinde durmuş, önemini vurgulamıştır. I.Dünya Savaşı öncesinde Osmanlı Devleti'nin bağımlı bir devlet durumuna düşmüş olduğunu belirtmek ve onu bu durumdan kurtaracak bir yönetim biçimini ve yöneticileri bulmak zorunluluğuna sürekli işaret etmiştir. I. Dünya Savaşı yıllarında da, Almanya'nın Osmanlı Devleti ile yaptığı ittifaktan yararlanarak Türkiye'yi sömürge haline getirme çabaları nedeniyle bağımsızlık konusuna tekrar tekrar değinmek gereği duymuştur. Bu düşüncelerini çoğu zaman ülkenin sivil ve askeri yönetimini eline almış olan sorumlu kimselere raporlar göndererek iletmıştır.²

Kurtuluş Savaşı boyunca ise Atatürk'ün yaptığı konuşmalarında, yazışmalarında, genelgelerinde, telgraflarında, bildirilerinde amaç olarak hep bağımsızlık kavramı yer almıştır. Bağımsızlık için mücadeleye ilk olarak 21-22 Haziran 1919'da yayınladığı Amasya Genelgesi ile; Vatanın bütünlüğü ve milletin bağımsızlığı tehlikededir ve ulusun bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır gerekçesiyle çağrıda bulunmuştur. Kurtuluş Savaşının parolası “*Ya İstiklal, Ya Ölüm*” olmuş, Misak-ı Milli'de de dile getirildiği biçimde, her alanda bağımsızlığın gerçekleştirilmesi temel esas olarak benimsenmiştir. Yabancı müdahalelerden ve imtiyazlardan arınmış, tam bağımsız bir devlet kurmak hedeflenmiştir. Atatürk tam bağımsızlığı Nutuk'ta şöyle tanımlamıştır:³ “*İstiklal-i tam, bizim bugün deruhte ettiğimiz vazifenin ruh-u aslisidir. Bu vazife, bütün millete ve tarihe karşı deruhte edilmiştir... İstiklal-i tam denildiği zaman, bittabi siyasi, mali, iktisadi, adli, askeri, harsi ve ilâ... her hususta istiklal-i tam ve serbesti-i tam demektir. Bu saydıklarımın herhangi birinde istiklalden mahrumiyet, millet ve memleketin, mana-yı hakikisiyle bütün istiklalinden mahrumiyeti demektir.*”

Atatürk, ülkeyi işgalden kurtarmayı yeterli bir hedef olarak görmemiş, tam bağımsızlığın sağlanmasını şart koşmuştur. Bağımsızlığın gölgelemesi pahasına yabancı işgalinden kurtulmaya bir değer

² Muammer Aksoy, *Atatürk'ün Işığında “Tam Bağımsızlık İlkesi”*, Sevinç Matbaası, Ankara 1969, s. 720.

³ Mustafa Kemal Atatürk, *Nutuk*, C.I, TTK Yayınları, Ankara 1989, s. 834.

vermemiştir.⁴ O'na göre ne denli zengin ve gönençli olursa olsun, bağımsızlıktan yoksun bir ulus, uygar dünya karşısında uşak olmaktan öteye gidemez. Yabancı bir devletin kuruyuculuğunu istemek insanlık niteliklerinden yoksunluğu, güçsüzlüğü ve beceriksizliği açığa vurmaktan başka bir şey değildir. Gerçekten bu duruma düşmemiş olanların, isteyerek başlarına yabancı bir efendi getirmeleri düşünülemez. Böyle bir ulus, tutsak yaşamaktansa yok olsun daha iyidir.⁵ Sivas Kongresi'nde Amerikan mandası fikrini savunanlar olduğu halde, O karşı çıkmış bu tür yaklaşımlara önem vermemiştir. Manda ve himaye fikrini tam bağımsızlıkla çeliştiği için reddetmiştir. Kurtuluş Savaşı'nın ilk günlerinden itibaren işgaller karşısında yabancı bir devletin manda ve himayesini benimsemek düşüncesine karşı bağımsızlık yolunu seçtiğini Atatürk Nutuk'ta şöyle ifade etmiştir: *"Efendiler, bu vaziyet karşısında bir tek karar vardı. O da hakimiyet-i milliyeye müstenit, bila kayd-ü şart müstakil yeni bir Türk Devleti tesis etmek... İşte daha İstanbul'dan çıkmadan evvel düşündüğümüz ve Samsun'da Anadolu topraklarına ayak basar basmaz tatbikatına başladığımız karar, bu karar olmuştur."*⁶

Kurtuluş Savaşı boyunca Atatürk'ün tek isteği "tam bağımsızlık" ve "ulusal egemenlik" i gerçekleştirmek olmuştur. Tam bağımsızlığı milli egemenlik ilkesi ile birlikte ele almış, *"Türk Devleti'nin dayandığı temel esaslar tam bağımsızlık ve kayıtsız şartsız milli egemenlikten ibarettir"* sözleriyle de belirttiği üzere bu iki temel ilkeyi Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin temel unsurları olarak görmüştür.⁷

Atatürk bağımsızlığın önemine dair fikir ve görüşlerini 22 Nisan 1921 tarihinde Hakimiyet-i Milliye Gazetesi'ne verdiği beyanatta şöyle ifade etmiştir: *"Hürriyet ve İstiklal benim karakterimdir. Ben milletin ve ecdadının en kıymetli mevrusatından olan aşk-ı istiklal ile mefur bir adamım. Çocukluğumdan bugüne kadar ailevi, hususi ve resmi hayatımın her safhasına yakından vakıf olanlarca bu aşkım malumdur. Bence bir millette şeref, haysiyet, namusun ve insanlığın doğup yaşayabilmesi mutlak o milletin hürriyet ve insanlığın doğup yaşayabilmesi mutlak o milletin hürriyet ve istiklaline sahip olmasıyla mümkündür. Ben şahsen*

⁴ Aksoy, a.g.e., s. 720.

⁵ Atatürk, a.g.e., s. 18-19

⁶ a.g.e., s. 18-19.

⁷ Abdullah İlgazi, "Atatürk'ün Bağımsızlık Anlayışı ve Türk Dış Politikasındaki Yeri ve Önemi", 3. Uluslararası Atatürk Sempozyumu (3-6 Ekim 1995), c.1., Gazi Mağusa KKTC, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 1998, s. 413.

saydığım bu vasıflara çok önem veririm ve bu vasıfların kendimde mevcudiyetini iddia edebilmek için milletimin de aynı vasıflarla nitelenmesini şart ve esas bilirim. Ben yaşayabilmek için mutlaka müstakil bir devletin avladı kalmalıyım. Bu sebeple milli istiklal bence bir hayat meselesidir...⁸

O'na göre bağımsızlık, sadece sınırları belli bir toprak parçasına sahip olmak, ulusal bir marş ve bayraktan ibaret olmayıp, milletlerin kendi kaderlerine kendilerinin hakim olmasıdır. Bağımsızlık için, ülkenin iç işlerine başka devletlerin karışmasını engellemek şarttır. Kendini bağımsız sayan bir devletin sınırları içindeki madenler, yollar, limanlar, sanayi kuruluşları, iletişim araçları kendi denetimi altında değilse, mahkemelerde hala yabancılara ayrıcalık tanınıyor ve yabancılara ait suçlara yeni devletin mahkemeleri bakamıyorsa, ülkedeki okullarda kendi dili ile eğitim yapamıyorsa o devletin bağımsızlığından söz edilemez.⁹ Bu çerçevede Atatürk'ün bağımsızlık anlayışı, sadece askeri ve siyasi yönden değil aynı zamanda ekonomi, hukuk, kültür ve tüm alanlardaki bağımsızlığı da kapsamaktadır.

Kurtuluş Savaşı zaferle sonuçlanıp siyasi bağımsızlık kazanıldıktan sonra Lozan Barış Konferansı görüşmeleri süresince ve özellikle de konferansın kapitülasyonlar nedeniyle kesintiye uğradığı dönemde Atatürk sürekli olarak tam bağımsızlığın önemini vurgulamış ve özellikle ekonomik bağımsızlık için büyük mücadele vermiştir. Çünkü Osmanlı İmparatorluğu'nun dış borçları ve kapitülasyonlar ülkeyi Avrupalı devletlere bağımlı hale getirmiştir. Lozan Barış Konferansı'nun kesintiye uğradığı dönemde, İzmir'de toplanan İzmir İktisat Kongresi'nde 17 Şubat 1923'te yaptığı konuşmada Atatürk ekonomik bağımsızlığın önemine dikkat çekerek şunları söylemiştir: "*Siyasi, askeri zaferler ne kadar büyük olurlarsa olsunlar, iktisadi başarılar ile taçlandırılmazlarsa elde edilen zaferler kalıcı olamaz, az zamanda söner. Bunun içindir ki en parlak, en güçlü zaferimizin sağladığı daha da sağlayabileceği meyveleri toplayıp onlardan yararlanabilmemiz için ekonomimizin, ekonomik bağımsızlığımızın sağlanması ve pekiştirilmesi gereklidir...*"¹⁰ Atatürk'ün bu direktifleriyle Yeni Türk Devleti, tam bağımsızlığını gölgeleyen ekonomik bağımlılıktan Lozan Antlaşması ile kurtulmuştur. Lozan'da

⁸ Mustafa Kemal Atatürk, Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c. III, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1997, s. 31.

⁹ Suna Kili, a.g.e., s. 7.

¹⁰ Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri, c. II, s. 111.

verilen yoğun mücadeleden sonra kapitülasyonların kaldırılmasıyla ekonomik bağımsızlık, bunun sonucu olarak da tam bağımsızlık kazanılmıştır.

Atatürk'ün tam bağımsızlık anlayışı yabancı düşmanlığı veya dış ilişkilerde yalnızcılık politikası anlamına gelmez. Tersine bütün dünya ulusları arasında, her alanda işbirliği yapılmasını ilk savunan devlet adamı Atatürk olmuştur. Atatürk'ün bağımsızlık anlayışı uluslararası güvenlik anlaşmalarına ve devletlerle karşılıklı yardımlaşmaya karşı değildir. Hatta bu yönde uluslararası organizasyonların oluşmasına öncülük etmiştir.¹¹

Uzun yıllar Batılı ülkelerle çok yoğun savaşlar yapmış olmasına karşın ilke olarak muasır medeniyet olarak gördüğü Batı ile düşman olmaya yönelmemiş, Batı ile fikir bağı, kültür bağı ve işbirliğini bırakmak istemediğini, ancak bunun Türkiye Devleti'nin bağımsızlığına saygı gösterilmesi şartına bağlı olduğunu da kesin bir şekilde belirtmiştir. Bu konuda Fransız yazarı Maurice Pernot'a verdiği bir demeçte şunları söylemiştir:¹² *"...biz ecnebilere karşı herhangi hasmane bir his beslemediğimiz gibi onlarla samimane müsabatta bulunmak arzusundayız. Türkler bütün medeni milletlerin dostlarıdır. Ecnebilere memleketimize gelsinler, bize zarar vermemek, hürriyetlerimize müşkilat irasına çalışmamak şartıyla burada daima hüsn-i kabul görecektir. Maksadımız yeniden bizi başka milletlere bağlayan revabıtı tezyit etmektir. Medeniyet birdir ve bir milletin terakkisi için de yegane medeniyete iştirak etmesi lazımdır. Osmanlı İmparatorluğu'nun sukutu garbe karşı elde ettiği müzafferiyetlerden çok mağrur olarak, kendisini Avrupa milletlerine bağlayan rabıtaları kestiği gün başlamıştır. Bu bir hata idi. Bunu tekrar etmeyeceğiz..."*

C. ATATÜRK'ÜN BAĞIMSIZLIK ANLAYIŞININ DÜNYADAKİ ETKİLERİ

Atatürk'ün tam bağımsızlık için verdiği önem ve mücadele sadece Türkiye sınırları içinde kalmamış, bütün dünyada dikkat çekmiştir. Özellikle Güney Asya ve Kuzey Afrika ülkelerinin sömürge toplumlarının ulusal bağımsızlık mücadelelerinde itici güç olmuştur. Türk Kurtuluş

¹¹ Süleyman Hatipoğlu, "Atatürk İnkılabının Dayandığı Bütünleyici İlkeler", *Atatürk Konferansları 1998, 75. Yıl Yurtiçi*, Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2000, s. 106., *Atatürkçülük, Atatürkçü Düşünce Sistemi*, Kitap: III, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul 2001, s. 10.

¹² Aksoy, a.g.e., s. 735., *Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri*, c. III, , ss. 90-91.

Savaşı dünyada emperyalizme başkaldırmanın mümkün olduğunu ortaya koymuştur. Fransız Devrimi milliyetçilik duygusunu Kıta Avrupa'sı dışında diğer alanlara nasıl yaymış ise, Türk Kurtuluş Savaşı ve Türk Devrimi de sömürgecilikten kurtulma, bağımsız olma hareketlerinde etkili olmuştur.¹³ Sömürge toplumları Türk Ulusal Kurtuluş Savaşını büyük bir dikkatle takip edip örnek almışlardır.

Atatürk sadece kendi ülkesini bağımsız kılmak ve yükseltmek anlayışını benimsememiş, sömürge toplumlarının da bağımsızlığını istemiştir. Yaptığı bazı konuşmalarında Türk Kurtuluş Savaşı'nın sömürge toplumları için örnek bir mücadele olduğunu, onların da aynı yolu izleyerek bağımsızlıklarına kavuşacaklarını sürekli vurgulamıştır. Kurtuluş Savaşı yıllarından itibaren sömürge toplumlarına bağımsızlık mücadelesine girmeleri için çağrıda bulunmuştur.

Azerbaycan Elçisi İbrahim Abilof'a hitaben 14 Ekim 1922 tarihinde yaptığı konuşmada:¹⁴ *"Milli hudutlarımız dahilinde hür ve müstakil yaşamak istiyoruz. Bu meşru emelimizi istihsal için uğraşıyoruz. Şu kutsi mücadelede milletimiz ilamın halasına, dünya mazlumlarının teyidi refahına hizmet etmekle müftehirdir..."*

Ukrayna Büyükelçisi General Frunse şerefine 3 Ocak 1922 tarihinde Hariciye Vekaleti tarafından verilen yemekte:¹⁵ *"...Garpta mazlumlar aleyhine bir takım müzakerat cereyan ediyor. Bizde bir darbimesel vardır: "Mazlumların ahı zalimle kalmaz". Onlar istediği müzakeratı yapabilirler. Fakat hiç şüphe etmelidir ki, en nihayet mazlumların hakkını tanımaktan ibaret olan, doğru yola gelmeye mecburdurlar..."*

İran Büyükelçisininin 7 Temmuz 1922 tarihinde Ankara'ya gelişi dolayısıyla yapılan bir törende ise:¹⁶ *"...Türkiye'nin bugünkü mücadelesi yalnız kendi nam ve hesabına olsaydı belki biraz daha kısa ve daha az kanlı olur ve daha çabuk bitebilirdi. Türkiye azim ve mühim bir gayret sarfediyor. Çünkü müdafaa ettiği bütün mazlum milletlerin, bütün şarkın davasıdır ve bunu nihayete getirinceye kadar Türkiye, kendisiyle beraber olan şark milletlerinin beraber yürüyeceğinden emindir."* sözleriyle Anadolu'da verilen mücadelenin yalnız Türkiye'ye ait olmadığını

¹³ İzzet Öztoprak, "Atatürk, Çağdaşlaşma ve Dış Dünyadaki Yankıları", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, n. 1, Ankara 2000, s. 296.

¹⁴ Atatürk'ün Söylev Demeçleri, c. II., s. 22.

¹⁵ Atatürk'ün Söylev Demeçleri, c. II., s. 29.

¹⁶ a.g.e., s. 44.

belirtmiştir. Türk Kurtuluş Savaşı'nın sömürge toplumları üzerinde ne denli etkili olacağını ve bu ulusların kendi mücadelelerinde örnek alacaklarını çok önceden görmüştür.¹⁷

Anadolu'da Atatürk'ün liderliğinde tam bağımsızlık mücadelesinin verildiği dönemde Doğu halkları, 1950'lerden sonra Üçüncü Dünya olarak adlandırılan, sömürge imparatorluklarından kurtulmak için direnişe geçenler Atatürk'ü ilgi ile izlemişler ve bazıları O'nun başlattığı yolda kurtuluşu aramıştır.¹⁸

Atatürk bağımsızlık yönündeki düşüncelerini yaymak için hiçbir propagandaya başvurmamış, etki kendiliğinden olmuştur. Bunu, ortaya koyduğu örneğin, her şeyden önce Batı emperyalizmi ve sömürgeciliği altında ezilmiş olan uluslara, mazlum milletlere, bağımsızlık ve özgürlük umudu vermesinde görmekteyiz. Etkinin Fas'tan Endonezya'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyada ne denli derin olduğu önceleri anlaşılmamıştır. Ama bu ülkeler bağımsızlıklarına kavuştukça, daha önce yabancı yönetimin korkusuyla gizledikleri Atatürk hayranlığını dile getirmişlerdir.¹⁹

Atatürk'ün "mazlum milletlerin" bağımsızlık hareketlerinde önderlik ettiğini, bu devletlerin devlet adamları şu sözlerle dile getirmişlerdir:²⁰

Pakistan Devleti'nin kurucusu Muhammed Ali Cinnah:

"Atatürk gibi bir önder önlerinde bir ilham kaynağı olarak dikildiği halde, Hint Müslümanları bugünkü durumlarına hala razı olacaklar mı?"

Hint Parlamento Heyeti Başkanı Sucheta Kripolani:

"Atatürk yalnız Türk ulusunun değil, özgürlüğü uğrunda savaşan bütün ulusların önderiydi. O'nun direktifleri altında siz bağımsızlığınıza kavuştunuz. Biz de o yolda yürüyerek özgürlüğümüze kavuştuk."

Tunus Devlet Başkanı Habib Burgiba:

"Mustafa Kemal'in kişiliği halk kitlelerinin ayaklanması ve halk mücadelelerinin ölçüsü olmuştur. Bu mücadeleler O'nun ölümünden sonra genişlemiştir. Doğu ve Batı blokları arasındaki üçüncü dünyaya da sirayet etmiş ve onu sömürge tahakkümünden kurtarmıştır."

¹⁷ Öztoprak, a.g.m., s. 295.

¹⁸ Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Kemalizm, c. II., İletişim Yayınları, İstanbul 2002, s. 239.

¹⁹ İsmail Soysal, "Atatürk'ün Barışçı Politikası", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, n. 4, Ekim 1985, s. 114.

²⁰ Selahaddin Çiller, Atatürk İçin Diyorlar ki?, Varlık Yayınları, İstanbul 1978, ss. 96-99.

Türk Kurtuluş Savaşı, sömürge toplumlarına soluk aldırılmış, emperyalizme başkaldırmanın mümkün olduğunu göstermiştir. Bundan sonra özellikle Doğu dünyasında bağımsızlık ve milli egemenlik kavramları giderek yayılmaya başlamıştır. Dünyada verilen bu ilk örnek, bugün Birleşmiş Milletlerde bayrakları dalgalanan üçüncü dünya devletlerinin ortaya çıkmasında itici güç olmuştur.²¹ Kuzey Afrika, Ortadoğu ve Güney Asya da birçok sömürge toplumu Mustafa Kemal'in açtığı yoldan giderek kendi ülkelerindeki bağımsızlık hareketini başlatmışlardır. Atatürk ve Bağımsızlık mücadelesi sömürge toplumları tarafından örnek alınıp dikkatle izlenirken Batı toplumları tarafından ise hayretle, endişeyle ve çoğu zaman da takdirle karşılanmıştır.

D. SONUÇ

Fikir ve düşünceleriyle tüm dünyayı etkileyen Atatürk, en başta uğruna büyük mücadele verdiği bağımsızlık anlayışıyla büyük dikkat çekmiştir. Ülkeyi işgalden kurtarmayı yeterli bir hedef olarak görmemiş, tam bağımsızlığın sağlanmasını şart koşmuştur. O'nun bağımsızlık için yaptığı mücadele ve buna verdiği önem sadece Türkiye sınırları içinde kalmamış, bütün dünyada büyük ilgiyle izlenmiştir. Atatürk'ün liderliğinde yapılan Türk Kurtuluş Savaşı, sömürge toplumlarının bağımsızlık mücadelelerinin hız kazanmasında itici güç olmuştur. Atatürk bağımsızlık düşüncesini yaymakta hiçbir propagandaya başvurmamış, Fas'dan Endonezya'ya, Cezayir'den Hindistan'a sömürge toplumları üzerinde yarattığı etki kendiliğinden olmuştur. Ancak Türk Kurtuluş Savaşı'nın öncülük ettiği bağımsızlık mücadeleleri zaman zaman emperyalist güçlerin kendi amaç ve çıkarlarına uygun yönlendirmelere maruz kalmıştır. Bunun sonucunda birçok bağımsızlık mücadelesi amacının dışına çıkmış, sömürge toplumlarının bir gücün etkisinden kurtulurken başka bir gücün etkisi altına girmelerine yol açmıştır. Türk Kurtuluş Savaşı'nın ve Türk Devriminin en önemli özelliği, hiçbir dış gücün etkisi altında kalmadan "tam bağımsızlık" esası üzerine kurulmuş olmasıdır. Ülkenin siyasi, hukuki ve iktisadi yönlerden de dış etkilerden uzak bir yapıya sahip olmasına önem verilmiştir. Milletın kendi kaderine kendisinin hakim olması hedeflenmiştir. Bu nedenle Kurtuluş Savaşı'nın

²¹ Zekeriya Türkmen, "Atatürkçü Düşünce Sisteminin Kafkasya, Türkistan ve Güneydoğu Asya'daki Ulusların Bağımsızlık Mücadelesine Yansıması ve Günümüzdeki Etkileri", *Atatürk 4. Uluslararası Kongresi (25-29 Ekim 1999)*, c. I, Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara 2000, s. 307.

ilk günlerinden itibaren Atatürk tam bağımsızlık ve ulusal egemenlik ilkelerini birlikte düşünmüş ve temel ilke olarak benimsemiştir. Ulusal sınırlar içinde, ulusal egemenliğe dayalı, tam bağımsız bir devlet olmak ve bunu sonsuza kadar korumak Atatürkçülüğün temelini oluşturmuştur.

KAYNAKÇA

- Aksoy, M. (1969). **Atatürk'ün Işığında "Tam Bağımsızlık İlkesi**. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Aksoy, M. (1971). "Gerçek Bağımsızlık ve Atatürk", **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, c. 24, n. 2'den Ayrı Baskı, ss. 1-77.
- Aktan, O. H. (1998). "Atatürk'ün Ekonomi Politikası: Ulusal Bağımsızlık ve Ekonomik Bağımsızlık", **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, Özel Sayı, ss. 29-36.
- Atatürk, M. K. (1989). **Nutuk, c. I, II, III (Vesikalar)**. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Atatürk, M. K.(1997). **Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri**. c. I, II, III, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Atatürkçülük, Atatürkçü Düşünce Sistemi** (2001). Kitap: III, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Bursalıoğlu, Z. (1996). "Yabancı Gözüyle Atatürk", **Atatürk'ün Doğu Ve Batı Alemine Tesirleri**", Uluslararası İkinci Atatürk Sempozyumu (9-11 Eylül 1991), c. II., Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, ss. 955-960.
- Çiller, S. (1971). **Atatürk İçin Diyorlar Ki**. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Dayı, S. E. (1996). "Atatürk'ün Doğu ve Batı Alemine Tesirleri", Uluslararası İkinci Atatürk Sempozyumu (9-11 Eylül 1991), c. II., Ankara: Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, ss. 1083-1096.
- Erendil, M. (1992). "Evrensel Nitelikleriyle Atatürk", **Atatürk Yolu**, n. 9, ss.9-21.
- Eroğlu, H. (1965). **Gerçek Yönüyle Atatürkçülük**. Ankara: Kardeş Matbaası.
- Esen, B. N. (1973). **Kemalizm ve Bağımsızlık Düşüncesi**, İstanbul Üniversitesi Atatürk Devrimleri Araştırma Enstitüsü Atatürk Devrimleri Milletlerarası Sempozyumu Bildirileri 10-14 Aralık 1973), ss.362-374.
- Feyzioğlu, T. (1987). "Milli Kurtuluş Önderi Atatürk ve Milletlerarası Etkisi", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, n. 7, ss. 13-48.
- Gönlübol, M. (1992). **Atatürk'ün Dış Politikası: Amaçlar ve İlkeler**, Tarihi Gelişmeler İçinde Türkiye'nin Sorunları Sempozyumu (Dün-Bugün-Yarın) 8-9 Mart 1990, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları, ss.19-58.
- Hatiboğlu, S. (2000). **Atatürk İnkılabının Dayandığı Bütünleyici İlkeler**, Atatürk Konferansları 1998, 75. Yıl Yurtiçi, Ankara: Atatürk Dil ve Tarih

- Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, ss. 97-110.
- Irmak, S. (1985). "Atatürk'ün Dünyadaki Yankıları", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, n: 4, ss. 27-54.
- İlgazi, A. (1998). "Atatürk'ün Bağımsızlık Anlayışı ve Türk Dış Politikasındaki Yeri ve Önemi", 3. Uluslararası Atatürk Sempozyumu (3-6 Ekim 1995), c.I., Gazi Mağusa KKTC, Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, ss. 411-420.
- İlhan, S. (1985). "Atatürk'ün Evrenselliği", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, n: 4, ss. 13-19.
- Karal, E. Z. (1956). **Atatürk'ten Düşünceler**. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Kili, S. (1998). **Atatürk Devrimi Bir Çağdaşlaşma Modeli**. Ankara: Türkiye İş Bankası Yayınları.
- Kocaturk, U. (1999). **Atatürk'ün Fikir ve Düşünceleri**, Ankara: Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları.
- Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Kemalizm** (2002). C: II., İstanbul: İletişim Yayınları.
- Oran, B. (1981). "Atatürk'te ve Günümüzde Bağımsızlık Anlayışı ve Batılılaşma Kavramları", **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Özel Sayı, ss. 205-210.
- Öztoprak, İ. (1998). "Atatürk, Çağdaşlaşma ve Dış Dünyadaki Etkileri", **Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi**, n: 1, ss. 288-299.
- Öztürk, S. (1988). "Atatürk'ün Bağımsızlık Anlayışı", **Hava Kuvvetleri Dergisi**, n. 65, ss. 47-58.
- Şimşir, B. N. (1995). **Doğu'nun Kahramanı Atatürk**. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Şişman, A. (2001). "Atatürkçü Düşüncede Milli Bağımsızlık ve Milli Egemenlik", Atatürk, Milli Bağımsızlık ve Evrensel Barış Paneli (22 Mayıs 2002), Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma. Ankara: Merkezi Yayınları, ss. 43-60.
- Türkmen, Z. (2000). "Atatürkçü Düşünce Sisteminin Kafkasya, Türkistan ve Güneydoğu Asya'daki Ulusların Bağımsızlık Mücadelesine Yansıması ve Günümüzdeki Etkileri", Atatürk 4. Uluslararası Kongresi (25-29 Ekim 1999), c: I, Atatürk Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, ss. 305-307.